

Socialistični holokavst

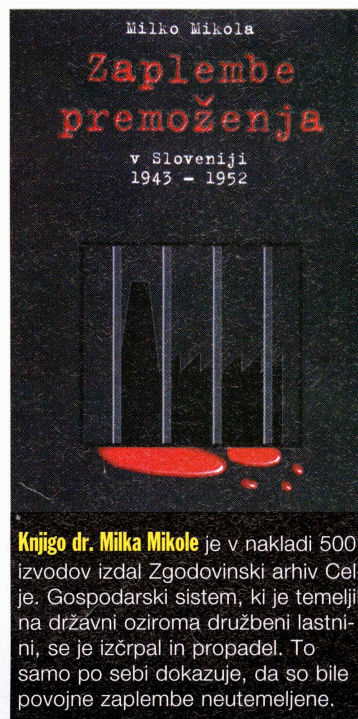
Na mednarodnem forumu o holokavstu v Stockholmu je naš predsednik države dejal, da žrtve holokavsta niso bili le Židje, ampak so nemški, italijanski in madžarski fašisti namenili podobno usodo tudi Slovencem. Po njegovem sta glavni razlog za to nestrpnost in sovraštvo. Poenostavljeno, a resnično. Prav nič manj ni res, da sta nestrpnost in sovraštvo tudi v temelju komunističnega totalitarizma. Ko je ta v Sloveniji že izgubil precej moči in veliko surovosti, je bil na njegovem čelu prav omenjeni predsednik države, ki nas je minule dni zastopal v Stockholmu na konferenci o vzgoji, spo-minjanju in raziskovanju. K strpnosti je treba vzgajati, nestrpnosti pa se spominjati in jo raziskovati. Raziskave naj nam bodo v pouk, da se kaj takega ne sme ponoviti. In prav takšen je pomen raziskave zaplembe premoženja v Sloveniji v letih od 1943 do 1952, ki jo je za knjižno obliko pripravil dr. Milko Mikola, arhivist v celjskem zgodovinskem arhivu. Mikola je tudi avtor knjige Sodni procesi na Celjskem 1944-1951, ki je izšla pred petimi leti.

Antisemitizem ni samo sovraštvo. Je tudi in predvsem kraja. Židje so imeli nekaj pod palcem, zato jih je bilo treba okraati in pobiti. Načrtno in z državno represijo. Tudi razredni boj ni samo razredno sovraštvo. Je tudi in - ko gre za ekonomsko fazo socialistične revolucije - predvsem kraja. »Institut zaplembe je .../ značilen za totalitarne politične sisteme, kakršna sta bila v dvajsetem stoletju naci-fašistični in komunistični,« pravi v uvodu knjige Mikola, ki je prečesal veliko arhivskega gradiva (iz Zgodovinskega arhiva Celje in drugih regionalnih arhivov ter Arhiva Republike Slovenije) in s tem zapolnil eno od odprtih poglavij slovenske povojne zgodovine. Za zaplembo je bistveno, da je prisilna in da za odvzeto lastnino ni nobene odškodnine. »Žrtve zaplembe tako nacističnega kot komunističnega režima so bili .../ industrijski podjetniki, trgovci, obrtniki in kmetje. Razlika med obojnimi zaplembami je bila le v cilju, ki so ga nacisti in komunisti z njimi hoteli doseči. Medtem ko so nacisti .../ hoteli predvsem oslabil gospodarsko moč slovenskega naroda in s tem ustvariti pogoje za njegovo hitrejšo uničenje, pa so komunisti z zaplembami hoteli uničiti zasebni in ustvariti državni oziroma družbeni gospodarski sektor. Nacistične zaplembe so zato temeljile predvsem na narodni, komunistične pa na razredni osnovi,« piše Mikola.

Nekaj statistike. V letih 1945-1952 je bilo v Sloveniji izrečenih najmanj 27 tisoč zaplembe premoženja, največ prvi dve leti (24 tisoč). Z zaplembo, nacionalizacijama ter s sklenitvijo darilnih, izročilnih in kupnih pogodb je bilo razlaščenih 1136 rudarskih, industrijskih, trgovskih in gostinskih podjetij, skladišč, kleti... Za razlastitev industrijskih podjetij so bile odločilne zaplembe, in ne nacionalizaciji leta 1946 in 1948. Ivan Maček tako poroča, da je že leta 1945 v državno last prešlo 69 odstotkov v industrijo vloženega kapitala. Do sredine decembra je bilo zaplen-

jenih že 682 trgovin in trgovskih podjetij, tako da za denacionalizacijo ni ostalo veliko. Tudi vsi najpomembnejši denarni zavodi (Ljubljanska kreditna banka, Banka Slavija, Zadruga gospodarska banka...) so prešli v državno last z zaplembami. Manj korenit je bil poseg v lastnino kmetov, saj je zasebni sektor v kmetijstvu ostal prevladujoč, zemlja, ki je prešla v agrarni sklad, pa se je delila agrarnim interesom in kolonistom.

Mikola ugotavlja, da je revolucionarna oblast za razlastitev uporabljala predvsem zaplembe. Najprej zaradi »varčevanja« države, saj je za denacionalizirana podjetja nekdanjim lastnikom pripadala odškodnina. Pomembni so bili tudi politično-represivni učinki zaplembe: kdor je bil obsojen na zaplembo premoženja, so mu bile poleg zaporne kazni odvzete tudi politične pravice, s čimer so ga odstranili iz političnega življenja in javno diskreditirali. Najpogostejši povod za zaplembo je bil očitek gospodarske kolaboracije z okupatorjem. Zakoni so bili napisani tako oziroma so se tako uporabljali, da je bilo za obtožbe gospodarske kolaboracije dovolj že, da je podjetje med vojno sploh obratovalo, ne glede na to, kaj je sploh proizvajalo in kakšno je bilo razmerje lastnika z okupatorjem. Zgovoren je stavek, ki ga je Miha Marinko izrekel v Trbovljah 18. oktobra 1945: »Imamo tako sijajne okolnosti, da smo uničili ogromno nasprotnikov, ne na razredni podlagi, temveč kdor je za narod in kdor je proti. Na ta način je ves bogatinski sloj odšel...« Takratna oblast je zaplembe uporabila namesto nacionalizacije tudi zaradi mednarodnega okolja in obljub, da bo spoštovala zasebno lastnino. Dr. Mikola: »Ker bi takojšnja izvedba nacionalizacije pomenila kršitev danih jamstev o spoštovanju zasebne lastnine in zasebne iniciative v gospodarstvu, je jugoslovanska/slovenska/komunistična oblast takoj po vojni posegla po zaplembah. Na ta način zgoraj navedenih jamstev ni kršila, hkrati pa je pri razlaščenju zasebnega sektorja z zaplembami dosegla mnogo večji učinek, kot bi ga s takojšnjo izvedbo nacionalizacije.«

Knjigo dr. Milka Mikole je v nakladi 500 izvodov izdal Zgodovinski arhiv Celje. Gospodarski sistem, ki je temeljil na državni oziroma družbeni lastnini, se je izčrpal in propadel. To samo po sebi dokazuje, da so bile povojne zaplembe neutemeljene.